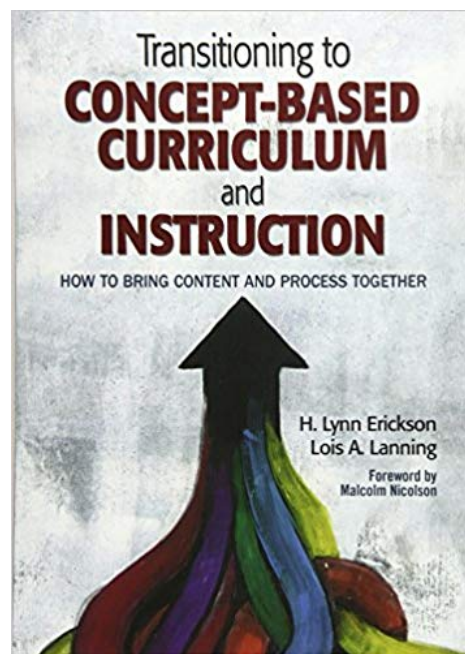

ปริทัศน์หนังสือ

“Transitioning to Concept-Based Curriculum and Instruction:
How to Bring Content and Process Together”กิตติศักดิ์ ลักษณะ¹Kittisak Laksana¹

หนังสือเรื่อง “Transitioning to Concept-Based Curriculum and Instruction: How to Bring Content and Process Together” แต่งโดย Lynn Erickson และ Lois Lanning ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2014 อันเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือชุดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งเน้น มโนทัศน์ (concept-based curriculum and instruction) ที่มีหลากหลายเล่มด้วยกัน อาทิ Stirring the Head, Heart, and Soul: Redefining Curriculum, Instruction, and Concept-Based Learning (2008); Designing a Concept-Based Curriculum for English Language Arts (2013); Concept-Based Mathematics: Teaching for Deep Understanding in Secondary Classrooms (2016); Concept-Based Curriculum and Instruction for the Thinking Classroom (2017)

หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจและสามารถออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นมโนทัศน์ (concept-based curriculum and instruction) ด้วยการผสมผสานเนื้อหาสาระเข้ากับทักษะ/กระบวนการ ผู้เขียนได้วางโครงสร้างของหนังสือโดยแบ่งออกเป็น 10 บท ซึ่งแต่ละบทมีเนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

บทที่ 1 มีเนื้อหาว่าด้วยปัญหาของการออกแบบหลักสูตรแบบอิงวัตถุประสงค์ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหลักสูตรแบบอิงวัตถุประสงค์ (objectives-based model) กับหลักสูตรแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ (concept-based model) และคุณค่าของหลักสูตรแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง

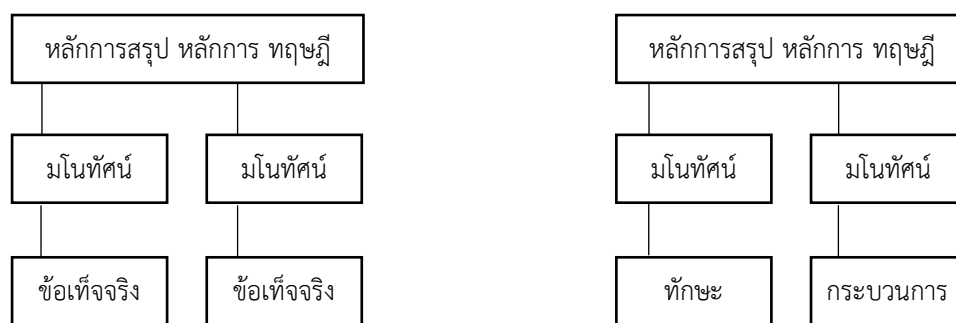
¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹ Asst. Prof., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Corresponding Author E-mail : kong.laksana@gmail.com

บทที่ 2 มีเนื้อหาว่าด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหลักสูตรแบบดั้งเดิม (traditional model) ซึ่งให้ความสำคัญกับความรู้ 2 มิติ มิติแรกคือข้อเท็จจริง (facts) และมิติที่สองคือทักษะ/กระบวนการ ส่วนหลักสูตรแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์นั้น Erickson และ Lanning ให้ความสำคัญกับความรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละประเภทโดยจำแนกความรู้ออกเป็น 3 มิติ - มิติแรกคือข้อเท็จจริง และทักษะ (facts and skills/process) ซึ่งเป็นความรู้ในลำดับที่ต่ำที่สุด - มิติที่สองคือมโนทัศน์ (concepts) - มิติที่สามคือหลักการสรุป/หลักการ/ทฤษฎี (generalizations/principles/theories)

บทที่ 3 และ 4 เป็นบทที่มีความสำคัญมากของหนังสือเล่มนี้เพราะช่วยปูพื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างความรู้ ลักษณะและธรรมชาติของความรู้แต่ละประเภท ตลอดจนอธิบายความสัมพันธ์ของความรู้ประเภทต่าง ๆ จุดเน้นของหนังสือเล่มนี้คือการเชื่อมโยงความรู้ระดับต่ำ เช่น ข้อเท็จจริง ทักษะ และกระบวนการ ช่วยให้เกิดความเข้าใจความรู้เชิงมโนทัศน์ และความเข้าใจความรู้เชิงมโนทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการสรุป/หลักการ/ทฤษฎี ซึ่งในแต่ละศาสตร์สาขาวิชาประกอบไปด้วยองค์ความรู้ทั้งข้อเท็จจริง ทักษะ มโนทัศน์ หลักการสรุป หลักการ และทฤษฎี

ภาพที่ 1 โครงสร้างความรู้
(Erickson & Lanning, 2014)

บทที่ 5 มีเนื้อหาว่าด้วยการพัฒนาครูผู้สอนเพื่อให้มีความรู้และความสามารถในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์

บทที่ 6 มีเนื้อหาว่าด้วยแนวทางการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตามแนวทางการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ ดังนี้

1) การส่งเสริมความมุ่งมั่นในงาน (task commitment) โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน ออกแบบงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำโดยผู้เรียนต้องใช้ความเพียรพยายาม ความอดทนและการทำงานหนัก เพื่อให้สามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ

2) การมุ่งเน้นการคิดที่ส่งเสริมกัน (synergistic thinking) การให้ผู้เรียนใช้ข้อเท็จจริงหรือทักษะ/กระบวนการต่าง ๆ มาสนับสนุนการเรียนรู้มโนทัศน์ หรือหลักการสรุป

3) การส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (depth of understanding) กล่าวคือ เน้นการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เช่น การผลิตผลงานจากการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้หลักการสรุปถ่ายโยงไปยังบริบทอื่น เป็นต้น

บทที่ 7 มีเนื้อหาว่าด้วยการนำหลักสูตรแบบอิงมโนทัศน์ไปสู่การเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ทั้งหน่วยบูรณาการในสาขาวิชาและหน่วยการเรียนรู้แบบข้ามสาขาวิชา

บทที่ 8 มีเนื้อหาว่าด้วยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและแนวทางการสนับสนุนหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ ครอบคลุมขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้และแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์

บทที่ 9 มีเนื้อหาว่าด้วยบทบาทของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในการสนับสนุนหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์

บทที่ 10 บทส่งท้าย

เมื่อพิจารณาเนื้อหาจะพบว่าบทที่ 1-4 เป็นการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของความรู้ ลำดับของความรู้ประเภทต่าง ๆ ซึ่งหากผู้อ่านเคยอ่านหนังสือชุดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นมโนทัศน์เล่มอื่น ๆ ก็สามารถข้ามบทที่ 1-4 นี้ไปได้ เพราะเนื้อหาส่วนนี้จะมีความคล้ายคลึงกัน ส่วนบทที่ 5-7 เป็นบทหลักหรือหัวใจของหนังสือเล่มนี้ ซึ่งช่วยเป็นแนวทางการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นมโนทัศน์ ส่วนสุดท้ายคือบทที่ 8-10 เป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนให้การนำหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นมโนทัศน์ประสบความสำเร็จ มากไปกว่านั้นผู้เขียนยังนำเสนอตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบตามแนวคิดแบบมุ่งเน้นมโนทัศน์ในวิชาต่าง ๆ ให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น คณิตศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะ

อาจกล่าวได้ว่าใจความหลักของหนังสือเล่มนี้สะท้อนว่าในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องรอบรู้และเข้าใจโครงสร้างความรู้ในสาขาวิชาที่ตนสอนได้อย่างแตกฉาน หรืออาจกล่าวได้ว่า “รู้เนื้อหา ก่อน ออกแบบการสอนได้เก่ง” นั่นเอง ซึ่งการรู้เนื้อหานี้ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่จำเนื้อหามากมายได้ แต่หมายถึงเข้าใจโครงสร้างความรู้ ลำดับของความรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ประเภทต่าง ๆ นั่นเอง มากไปกว่านั้นหนังสือเล่มนี้ยังมีจุดเด่นในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนดังนี้

1. เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ผสมผสานเนื้อหาและทักษะ/กระบวนการในรายวิชาเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน อันเป็นผลให้ผู้เรียนเข้าใจมโนทัศน์ในบทเรียนนั้น ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่สำคัญของการศึกษาไทยคือปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ที่มุ่งสอนแต่ข้อเท็จจริงและมโนทัศน์ โดยละเลยการผสมผสานทักษะ/กระบวนการเข้ากับบทเรียนที่สอน

2. เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้โนทัศน์ ตลอดจนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ และประยุกต์ใช้หลักการสรุปในบริบทที่แตกต่าง อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

จากจุดเด่นข้างต้น หนังสือเล่มนี้จึงมีคุณูปการต่อนักพัฒนาหลักสูตร นักออกแบบการเรียนการสอน ตลอดจนครูผู้สอนในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มุ่งจะปรับหลักสูตรและเปลี่ยนการเรียนการสอนที่เน้นการผสมผสาน ทักษะ/กระบวนการ ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้โนทัศน์และหลักการสรุป

เอกสารอ้างอิง

- Erickson, L. & Lanning, L. (2014). *Transitioning to concept-based curriculum and instruction: How to bring content and process together*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Erickson, L. (2008). *Stirring the head, heart and soul: redefining curriculum, instruction, and concept-based learning* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Erickson, L.; Lanning, L. & French, R. (2017). *Concept-based curriculum and instruction for the thinking classroom* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Lanning, L. (2013). *Designing a concept-based curriculum for English Language Arts*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Wathall, J. (2016). *Concept-based Mathematics: Teaching for deep understanding in secondary classrooms*. Thousand Oaks, CA: Corwin.